

MODEL OCENIANIA UCZNIA I EWALUACJI PRACY SZKOŁY.

WYDANIE 2.0
UZUPEŁNIONE

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Publikacja powstała w ramach projektu: „Pilotażowe wdrożenie modelu Specjalistycznych Centrów Wspierających Edukację Włączającą (SCWEW)” Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa II Efektywne Polityki Publiczne dla Rynku Pracy, Gospodarki i Edukacji, Działania 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Opracowane przez zespół projektu Specjalistycznego Centrum Wspierającego Edukację Włączającą w Sosnowcu pod kierunkiem **Iwony Durek**

Redaktor serii
Jakub Wolny

Redaktor publikacji
Iza Jaskółka-Turek
Jacek Pasierb

Konsultacja merytoryczna:
Maria Flanczewska-Wolny

Projekt okładki
S3 – Sosnowiecka Spółdzielnia Socjalna

Layout, redakcja techniczna, skład
S3 – Sosnowiecka Spółdzielnia Socjalna

PUBLIKACJA BEZPŁATNA

© Specjalistyczne Centrum
Wspierające Edukację Włączającą w Sosnowcu 2021

Specjalistyczne Centrum
Wspierające Edukację Włączającą
w Sosnowcu
www.scwew.sosnowiec.pl

Zespół Szkół Specjalnych nr 4
w Sosnowcu
ul. Franciszkańska 5A
41-200 Sosnowcu

Model oceniania ucznia
i ewaluacji pracy szkoły
Iza Jaskółka-Turek
Jacek Pasierb

Spis treści

<i>Kilka słów wstępu...</i>	7
<i>Rozdział 1. Jak ocenianie może wspierać efektywne uczenie się uczniów...</i>	9
1.2 Co to jest ocenianie kształtujące i dlaczego warto je stosować?	9
1.3 Czy ocenianie kształtujące to tylko sposób oceniania?	13
1.4 Strategie oceniania kształtującego	13
<i>Rozdział 2. Ewaluacja pracy nauczyciela i szkoły/placówki...</i>	17
2.1 Dlaczego warto diagnozować i ewaluować pracę szkoły/placówki?	17
2.2 Jakie są warunki dobrej diagnozy/samooceny pracy szkoły/placówki?	18
2.3 Jak zorganizować pogłębioną diagnozę szkoły - czyli ustalanie profilu szkoły/placówki krok po kroku.	19
2.4 Co dalej po opracowaniu profilu szkoły?	21
<i>Rozdział 3 Przykłady praktycznego wprowadzania oceniania kształtującego w pracy z grupą zróżnicowaną na różnych etapach edukacyjnych...</i>	23
<i>Bibliografia:</i>	51

Kilka słów wstępu...

Rozpoczynając pracę w szkole chciałam, aby uczennice i uczniowie, z którymi współpracuję uczyli się z pasją i radością. Wierzyłam, że przecież w każdym człowieku istnieje naturalna ciekawość świata i tego, aby zrozumieć, jak jest on poukładany.

Chciałam być dla nich przewodniczką w drodze od odkrywania i rozumienia tajemnic świata oraz pragnęłam, aby nie bali się zadawać pytań, samodzielnie myśleć, by wyrosli na ludzi o otwartych umysłach.

Jednocześnie sama nie miałam zbyt dobrych wspomnień z pobytu w szkole.

Szkola, szczególnie liceum, do którego chodziłam, kojarzyła mi się z opresyjnością, nieustannym ocenianiem, sprawdzianami, odpowiedziami przy tablicy i porównywaniem uczennic i uczniów oraz rankingami i rywalizacją.

Nie pamiętam, aby poza lekcjami biologii i języka angielskiego było tam miejsce na poszukiwanie odpowiedzi, wyzwania, możliwość niekonwencjonalnego myślenia.

Dlatego od początku pracy w szkole poszukiwałam sposobów, metod i technik, które zmotywują uczennice i uczniów do uczenia się. A ponieważ pracowałam w szkole głównie z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych, dostrzegałam jak „tradycyjne” sposoby oceniania sprawiają, że zanika ich motywacja do uczenia się, a rozwijają się strategie zachowawcze, służące przetrwaniu w rzeczywistości szkolnej.

I tak oto w 2004 roku trafiłam na kurs internetowy oceniania kształtującego organizowany przez Centrum Edukacji Obywatelskiej

I to było to!

Pierwsze próby pracy zgodnie z filozofią OK były dla mnie trudne i zbiegły się z moją pracą w Kolegium Nauczycielskim w Sosnowcu. To tam wypróbowywałam OK w praktyce. Miałam wiele chwil zwątpienia, ponieważ nie wszystko to, co proponowałam moim słuchaczom i słuchaczkom im się podobało. Potrzeba było dużo czasu, żeby odzwyczaić ich od rywalizacji i nauczyć współpracy. Długo nie potrafili zrozumieć, dlaczego stawiam im tylko oceny semestralne, a proces uczenia oceniam kształtująco - czyli wykorzystując informację zwrotną.

Jednak po roku zauważyłam pierwsze efekty, słuchacze, zwłaszcza Ci, którzy mieli początkowo niską motywację i duże trudności zaangażowali się podczas zajęć i poprawili swoje wyniki w nauce. Docenili to, że stwarzam im przestrzeń do samodzielnego uczenia się i współpracy.

W kolejnym roku wprowadziłam ocenianie kształtujące także w szkole podstawowej, w której pracowałam.

Od tego czasu nie potrafię już pracować inaczej.

Rozdział 1. Jak ocenianie może wspierać efektywne uczenie się uczniów.

„Uczniowie, którzy sami dążą do zdobywania wiedzy mają większą motywację, lepiej się uczą i lepiej rozwijają umiejętności metapoznawcze niż uczniowie, którzy jedynie wypełniają polecenia nauczycieli. A co nie mniej ważne na pewno są w stanie powiedzieć czego się nauczyli”¹

1.2 Co to jest ocenianie kształtujące i dlaczego warto je stosować?

Zgodnie z definicją zawartą w Raporcie Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) ocenianie kształtujące to częste, interaktywne ocenianie postępów ucznia i uzyskanego przez niego zrozumienia materiału tak, by móc określić, jak uczeń ma się dalej uczyć i jak najlepiej go nauczać.

Obecnie przyjmuje się, że ocenianie kształtujące polega na pozyskiwaniu przez nauczyciela i ucznia w trakcie nauczania informacji, które pozwolą rozpoznać, jak przebiega proces uczenia się, aby:

- Nauczyciel modyfikował dalsze nauczanie,
- Uczeń otrzymywał informację zwrotną pomagającą mu się uczyć.

W roku 1968 po raz pierwszy o ocenianiu kształtującym zaczął mówić Benjamin Bloom. Obecne zainteresowanie i popularność oceniania kształtującego (formative assessment) rozpoczęło się właściwie w 1998 roku. Osobami związanymi z początkami OK są: Royce Sadler, a szczególnie Paul Black i Dylan Wiliam, profesorowie z Anglii. Ich publikacje z roku 1998 i 2002 stały się szeroko cytowane w środowisku edukacyjnym.² Zawierały one wyniki badań wskazujące, iż stosowanie oceniania kształtującego jest jednym z najefektywniejszych sposobów podnoszenia wyników nauczania.

Ocenianie kształtujące od 2003 roku stało się bardzo popularne w świecie edukacji. Dlaczego?

Decyduje o tym kilka powodów:

Zwykle podkreśla się, że stosowanie oceniania kształtującego przynosi wyraźną poprawę wyników nauczania i egzaminów zewnętrznych. Profesor John Hattie z Auckland University w Nowej Zelandii wraz ze swoim zespołem przez 15 lat analizował badania naukowe jakie pojawiły się w tym czasie na

¹ Moss C.M, Brookhart S.M, Cele uczenia się...op.cit

² Black P, William D, Inside the Black Box: Raising Standards through Classroom Assessment, London 1998

Black P., Harrison C., Lee C., Marshall B., William D., Working Inside the Black Box: Assessment for learning in the classroom, London 2002

świecie, na temat tego, co wpływa na osiągnięcia uczniów. Jego praca jest syntezą ponad 800 meta-analiz, obejmujących wyniki 50 tysięcy badań, w których wzięło udział około 200 milionów uczniów. Prof. Hattie brał pod uwagę uczniów w wieku od 4 do 20 lat. Jego zespół porównywał efekty różnych działań (interwencji) podejmowanych w edukacji i ułożył je na jednej skali, aby w ten sposób zbadać, co ma kluczowy wpływ na osiągnięcia uczniów. Przez „interwencje” rozumiał strategie i działania podejmowane w nauczaniu i szerzej w edukacji w celu poprawy wyników w nauce osiąganych przez uczniów. Mówiąc o „wynikach” odnosimy się do przyrostu wiedzy i umiejętności uczniów, a nie wyłącznie otrzymywanych przez nich ocen.

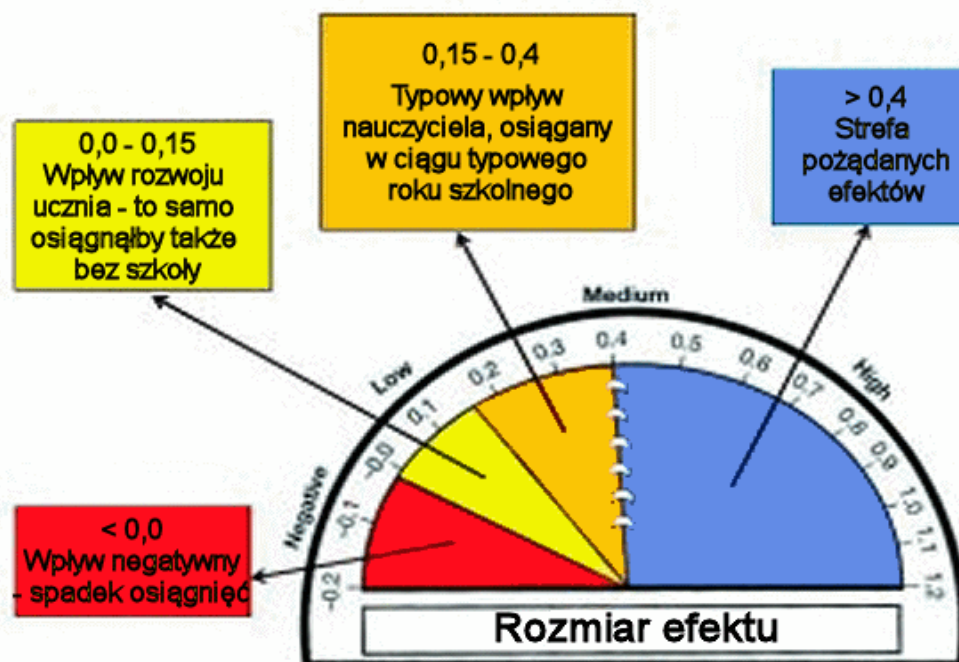
Przy podejmowaniu decyzji odnośnie tego, jakie zmiany wprowadzić w systemie edukacji lub działaniu danej szkoły, często uznaje się za wystarczające, by dana interwencja przynosiła pozytywne rezultaty, czyli by **rozmiar wpływu wynosił więcej niż 0**. To bardzo nisko ustawiona poprzeczka, „którą przeskakuje” 95% badanych interwencji. Prof. Hattie żartuje, że wystarczy, że uczeń ma tętno, by poprawiały mu się osiągnięcia i rozmiar wpływu był większy niż 0.

Z badań wynika, że efekty w zakresie od 0,0 do 0,15 uczniowie prawdopodobnie osiągnęliby wcale nie chodząc do szkoły. Z kolei przeciętny efekt działań nauczyciela w ciągu typowego roku szkolnego mieści się w przedziale 0,15 – 0,4.

Zamiast pytać, czy „coś działa” – bo w ogóle działa prawie wszystko - pytajmy „co działa najlepiej” jakie działania mieszczą się w zakresie pożądanych efektów czyli $\leq 0,4$ ³

³ Hattie, John, Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement Routledge 2009

Barometr wpływu

Zatem co działa, co zdaniem Hattiego warto stosować?⁴

Interwencja		Rozmiar wpływu
Ocenianie kształtujące		0,90
Informacja zwrotna		0,73
Pozytywne relacje nauczyciel-uczeń		0,72
Kaskadowe doskonalenie nauczycieli		0,62
Cele będące wyzwaniem		0,56

⁴ Sterna Danuta: Zaangażowanie uczniów pod lupą badawczą, <https://osswiata.ceo.org.pl/2021/12/22/3043/>

Pozytywny wpływ rówieśników	0,53
Zaangażowanie rodziców	0,51
Uczenie się w małych grupach	0,49
Motywacja	0,48

Przyglądając się wynikom w tabeli zauważyć można, że ocenianie kształtujące i jego pięć strategii, które omówię w dalszej części publikacji bardzo skutecznie wspierają proces uczenia się i nauczania.

Kolejnym argumentem za stosowaniem oceniania kształtującego jest to, że angażuje ono uczennice i uczniów w proces uczenia się. Okejowy nauczyciel stwarza im warunki do efektywnego uczenia się. Czyli precyzyjnie wskazuje im po co (cel) i czego mają się nauczyć (kryteria sukcesu).

Dając informację zwrotną wskazuje im, co już wiedzą, a nad czym i w jaki sposób powinni jeszcze popracować. Dzięki temu uczniowie nie tylko uczą się wiedzy przedmiotowej, ale również rozwijają umiejętności uczenia się. To właśnie dlatego raport OECD mówi, że ocenianie kształtujące przygotowuje dzieci do uczenia się przez całe życie.

Ważną zaletą oceniania kształtującego jest jego skuteczność w pracy z uczennicami i uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych, a szczególnie tymi, mającymi trudności w nauce. Zakłada ono bowiem odejście od rywalizacji i ich porównywania. Dzięki samoocenie pomaga im indywidualnie ocenić co już wiedzą, a czego jeszcze nie.

W obszarze edukacji włączającej jest to szczególnie mocny argument! Okejowy nauczyciel wspiera uczennice i uczniów w dalszej nauce, wskazując co zrobili dobrze, a co wymaga poprawy i jaki ma być ich kolejny krok.

Ocenienie kształtujące wpływa także znacząco na poprawę jakości relacji pomiędzy nauczycielem a uczniem. Sprawia, że stają się członkami jednego teamu, który pracuje nad tym, aby skuteczniej się uczyć/nauczać.

Ponadto ocenianie kształtujące pomaga także w pracy wychowawczej, która polega przecież na uczeniu się, jak pracować nad zmianą swojego zachowania i nad własnym rozwojem.

1.3 Czy ocenianie kształtujące to tylko sposób oceniania?

Danuta Sterna, ekspertka CEO, autorka książek dotyczących OK⁵ tak o tym mówi; „Ocenianie stanowi część OK, ale jest ono czymś innym niż potocznie rozumiana ocena.

Kiedy myślimy o ocenianiu najczęściej kojarzy nam się ono z krytyką, szukaniem błędu i określaniem różnicy pomiędzy obiektem ocenianym i idealnym. Jednak ocenianie ma szersze znaczenie, dla mnie jest to analiza wykonanej pracy, czyli określenie co i jak zostało wykonane. Widzę tu miejsce nie tylko na wskazywanie niedociągnięć, ale również tego, co zostało wykonane dobrze. (...) W OK rozumiemy ocenianie znacznie szerzej. Aby uczeń otrzymał kształtującą ocenę, musimy wskazać mu, co zrobił dobrze, co i jak ma poprawić i jak ma się dalej uczyć. Nie oczekujemy, że uczeń sam się domyśli, wyciągając wnioski jedynie z podkreślonych błędów i wystawionego stopnia. Dobrze to ujął Royce Sadler, przedstawiając ocenianie kształtujące jako pomoc uczniowi w pokonaniu luki: uczniowi pomaga otrzymanie informacji, które umożliwiają mu zaangażowanie się w działania prowadzące do pokonania luki pomiędzy jego obecnym stanem wiedzy i umiejętności, a stanem, który chce osiągnąć”

1.4 Strategie oceniania kształtującego

„Minuta po minucie, dzień po dniu, zarówno uczniowie jak i nauczyciele poszukują informacji świadczących o tym, jak przebiega proces uczenia się i na bieżąco dostosowują sposoby uczenia się i nauczania do rozpoznanych potrzeb edukacyjnych uczniów”⁶

Okejowy nauczyciel w swojej pracy skupia się przede wszystkim na tym, jak jego uczennice i uczniowie się uczą. Jego zadaniem jest stworzenie środowiska edukacyjnego (metod, form, zadań edukacyjnych) wspierającego efektywne uczenie się.

Planując swoje lekcje i prowadząc je poszukuje odpowiedzi na pytania co powoduje, że uczniowie się uczą, co wynoszą z lekcji. Jego praca opiera się na pięciu następujących strategiach OK, szczegółowo opisanych w książce autorstwa Danuty Sterny:⁷

Strategia I Określanie i wyjaśnianie uczniom celów uczenia się i kryteriów sukcesu.

Z perspektywy ucznia:

Lepiej się uczę, jeśli wiem po co i czego mam się nauczyć

⁵ Sterna, Danuta: Uczę się uczyć. Ocenianie kształtujące w praktyce, Warszawa 2016

⁶ Keeping learning on Track, nwea.org/kit

⁷ Sterna, Danuta: Uczę (się) w szkole, Warszawa 2014

Planując lekcje warto:

- zastanowić się: po co tego uczyć i co moi uczniowie już na ten temat wiedzą? – uczniom nie wystarczy argument, że treści znajdują się w podstawie programowej. Trzeba naprawdę sprecyzować, co podczas lekcji chcemy osiągnąć. I trzeba nadbudowywać wiedzę na tym, co już uczniowie potrafią, łączyć nową wiedzę z dotychczasową.
- zaplanować, dokąd zmierzamy - cel powinien być jeden lub najwyżej dwa. Uczniowie powinni mieć jasno wytyczony kierunek, a nie rozpraszać się na wiele. Zazwyczaj nie udaje się osiągnąć zbyt wielu celów, a warto mieć poczucie sukcesu, a nie porażki.
- podzielić się „tajemnicą” celów z uczniami – to uczniowie mają znać cel, nie tylko nauczyciel. Wtedy łatwiej będzie im się uczyć, jeśli będą świadomi, co ma być efektem uczenia się.
- monitorować osiąganie celów podczas lekcji – nie można celem zajmować się tylko na początku i na końcu, cel powinien prowadzić lekcję.
- sprawdzić, czy cele zostały osiągnięte – koniecznie! Bez tego podawanie celów nie ma sensu. Po podsumowaniu lekcji z odwołaniem się do celów uczeń wychodzi z lekcji ze świadomością ich osiągnięcia.
- podać uczennicom i uczniom kryteria sukcesu zwane inaczej „nacobezu” (**na co będziemy zwracać uwagę**), kryteria oceniania, czyli określić oczekiwane efekty, po których poznają, że dobrze wykonali zadanie.

Strategia II Organizowanie w klasie dyskusji, zadawanie pytań i zadań dających informacje, czy i jak uczniowie się uczą

Z perspektywy ucznia:

„Lepiej się uczyć, jeśli nauczyciel rozmawia ze mną o moich postępach i w każdej chwili wie na jakim etapie nauki jestem”

Istotą tej strategii jest **dialog**. Ważne są w niej dwa aspekty:

- monitorowanie procesu ucznia się uczniów - uważność na to na jakim etapie uczenia się są uczniowie oraz modyfikowanie metod nauczania i zadań, aby nikt nie został w tyle
- techniki zadawania pytań-czyli zadawanie pytań otwartych, odpowiedni czas oczekiwania na odpowiedź ucznia, danie uczniom możliwości ustalanie odpowiedzi w parach, zasada niepodnoszenie rąk” oraz uczenie się na błędach.

Strategia III Udzielanie uczniom takich informacji zwrotnych, które umożliwiają im widoczny postęp.

Z perspektywy ucznia:

Lepiej się uczyć, jeśli nauczyciel udziela mi informacji zwrotnej, co zrobiłem dobrze, co i jak powinienem poprawić i jak mogę się dalej rozwijać.

Uczennice i uczniowie potrzebują informacji o swoich postępach. Ocena sumującą -czyli stopień wystawiany przez nauczyciela nie jest zwykle dla uczniów użyteczna. Ocena kształtująca, inaczej informacja zwrotna, jest wykorzystywana przez uczniów w procesie ich uczenia się.

Składa się ona z czterech elementów:

- wyszczególnienie i docenienie dobrych elementów pracy ucznia;
- odnotowanie tego, co wymaga poprawienia lub dodatkowej pracy ze strony ucznia;
- wskazówki – w jaki sposób uczeń powinien poprawić pracę;
- wskazówki – w jakim kierunku uczeń powinien pracować dalej. Może ona występować w formie listu, kanapki, tabeli czy techniki „dwóch gwiazd, jednego życzenia”

Efektywna informacja zwrotna powinna:

- pomagać uczniowi się uczyć
- odnosić się do ustalonych wcześniej i podanych uczniom kryteriów sukcesu
- dotyczyć pracy ucznia, a nie jego osoby
- stanowić dialog pomiędzy nauczycielem i uczniem.

Strategia IV Umożliwienie uczniom korzystania z siebie nawzajem jako zasobów edukacyjnych.

Z perspektywy ucznia:

Lepiej się uczyć, jeśli korzystam z wiedzy i umiejętności moich koleżanek i kolegów.

Od dawna już wiemy, że uczenie się jest procesem społecznym.

Uczymy się obserwując innych, naśladowując ich, mówiąc do innych i słuchając ich, demonstrując, otrzymując wskazówki od innych, poprawiając pracę według tych wskazówek. W jaki zatem sposób można zadbać o społeczny wymiar ucznia w klasie szkolnej? Warto systematycznie stosować podczas lekcji i zajęć:

- pracę w parach
- pracę w grupach
- wzajemne nauczanie
- ocenę koleżeńską
- metodę projektu

Stosując ocenę koleżeńską warto pamiętać, że polega ona na wzajemnym udzielaniu sobie informacji zwrotnej do pracy zgodnie z wcześniejszymi kryteriami bez wystawiania stopni wyrażonych cyfrą. Często mylnie jest ona interpretowana przez nauczycieli jako wystawianie ocen przez uczniów sobie nawzajem.

Strategia V Wspomaganie uczniów, by stali się odpowiedzialnymi autorami procesu swojego uczenia się.

Z perspektywy ucznia:

Lepiej się uczę, gdy jestem świadomy, jak przebiega proces mojego uczenia się i odpowiadam za niego.

Danuta Sterna odnosząc się do tej strategii napisała: „Z psychologii poznawczej i z teorii konstruktywizmu wynika, że to uczeń się uczy, a nie nauczyciel wlewa mu wiedzę do głowy. Jeśli uczeń nie będzie chciał się nauczyć, nie będzie zmotywowany, to mimo dużych wysiłków ze strony nauczyciela nic z tego nie wyjdzie. Brak motywacji jest jednym z największych problemów obecnej szkoły. I nie zmieni się to, jeśli uczniowie nie wezmą odpowiedzialności za swoją naukę. Aby uczeń stał się autorem procesu swojego uczenia się, trzeba siebie i jego do tego przygotować.

Po pierwsze, uczeń musi mieć wiarę we własne możliwości, a po drugie, powinien być zainteresowany tym, co proponuje nauczyciel podczas lekcji...”⁸

Kluczowe pojęcie ilustrujące założenia piątej strategii oceniania kształtującego stanowi SAMOSTEROWNOŚĆ. Jej wyznacznikami są: odpowiedzialność i samodzielność. W OK stawiamy na samosternego ucznia, realizowanie V strategii ma w sobie odniesienie do wszystkich pozostałych strategii.

Piątą strategię wspierają: praca do wyboru, praca domowa do wyboru, stwarzanie uczniom możliwości samodzielnego dochodzenia do rozwiązania, stosowanie pytań kluczowych, techniki samooceny, uczniowskie portfolio.

⁸ Sterna, Danuta: *Uczę (się) w szkole*, Warszawa 2014

Więcej informacji na temat piątej strategii można znaleźć m.in. w artykule Danuty Sterny na <https://osswiata.ceo.org.pl/2022/01/01/fazy-przejmowania-przez-uczniow-odpowiedzialnosc-za-uczenie-sie/>¹⁰, na temat konkretnych technik OK natomiast w artykule tej samej autorki na oświata <https://osswiata.ceo.org.pl/2021/12/27/ok-angazuje-uczniow/>¹¹

Podsumowując:

Trudno rzecz jasna w niniejszym syntetycznym opracowaniu opisać w pełni ideę oceniania kształtującego. Sama od wielu lat praktycznie stosuję je w swojej pracy z uczniami. Jestem jego wielką fanką absolutnie przekonaną, że to właściwa droga wspierania uczniów w ich uczeniu się. Pracując wiele lat w szkole wiem, jak trudno jest zindywidualizować proces edukacyjny dla każdego ucznia. Moje doświadczenie z ocenianiem kształtującym mówi mi, że dzięki niemu to się udaje.

Ok wspiera szczególnie uczniów i uczennice, które są beneficjentami naszego projektu, czyli uczniów o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych. Zatem zachęcam serdecznie do wypróbowania OK na swoich lekcjach. Wskazówki, w jaki sposób to zrobić można znaleźć m.in. w artykule Danuty Sterny¹² czy wypowiedziach członków grupy facebookowej ocenianie kształtujące <https://www.facebook.com/groups/ocenianieksztaltujace/>.

Zachęcam także do zaglądania na stronę <https://pomagajsieuczyc.ceo.org.pl/materialy/>, można tam znaleźć wiele praktycznych materiałów, scenariuszy oraz wskazówek dotyczących OK.

Rozdział 2. Ewaluacja pracy nauczyciela i szkoły/placówki.

2.1 Dlaczego warto diagnozować i ewaluować pracę szkoły/placówki?

Badanie procesu nauczania i procesu wychowawczego powinno na stałe towarzyszyć pracy nauczycieli i być składową częścią działań szkoły. Jeśli nie diagnozujemy naszej pracy i jej rezultatów, to nie widzimy efektów, które ona przynosi, nie wiemy czy nasze działania prowadzą do przyrostu wiedzy i umiejętności naszych uczennic i uczniów, czy też nie. W takiej

⁹ Sterna, Danuta: Fazy przejmowanie przez uczniów odpowiedzialności za uczenie się, <https://osswiata.ceo.org.pl/2022/01/01/fazy-przejmowania-przez-uczniow-odpowiedzialnosc-za-uczenie-sie/>

¹⁰ Sterna, Danuta: Fazy przejmowanie przez uczniów odpowiedzialności za uczenie się, <https://osswiata.ceo.org.pl/2022/01/01/fazy-przejmowania-przez-uczniow-odpowiedzialnosc-za-uczenie-sie/>

¹¹ Sterna, Danuta: Ok angażuje uczniów, <https://osswiata.ceo.org.pl/2021/12/27/ok-angazuje-uczniow/>

¹² Sterna, Danuta: Jak wprowadzać zmiany w ocenianiu, <https://osswiata.ceo.org.pl/2022/01/02/jak-wprowadzac-zmiany-w-ocenianiu/>

sytuacji wyniki oceniamy intuicyjnie, a niej ocenie nie towarzyszą konkretne fakty. W naszej pracy koniecznie trzeba szukać dowodów na to, jakie efekty przynosi nasze nauczanie, które ze sposobów „działają”, a które są mniej skuteczne. Ewaluacja powinna dotyczyć zarówno pracy pojedynczego nauczyciela, jak również pracy szkoły jako instytucji i zespołu nauczycieli. W niniejszym opracowaniu skupię się zwłaszcza na diagnozie i ewaluacji pracy szkoły/placówki. Zasadne zatem są wszelkie formy diagnozowania, monitorowania i ewaluacji.

Udowadnia to m.in. przywoływany powyżej J. Hattie ¹³, który w swoich badaniach pokazuje wysoką efektywność interwencji (działań) polegających na diagnozowaniu, monitorowaniu i ewaluacji oraz samooceny. Wysoka efektywność samooceny dotyczy wszystkich, którzy są zaangażowani w proces uczenia się, także uczniów.

Podejmując w szkole działania np. w ramach edukacji włączającej warto postawić sobie cel (dla całej szkoły i poszczególnych nauczycieli), który chcemy zrealizować, do którego zmierzamy w tym obszarze. Aby cel były uzasadnione i wynikał z naszych rzeczywistych potrzeb, punktem wyjścia powinna być autodiagnoza stanu początkowego, czyli stwierdzenie, jak w naszej szkole wygląda sytuacja dotycząca edukacji włączającej.

2.2 Jakie są warunki dobrej diagnozy/samooceny pracy szkoły/placówki?

Zastanówmy się zatem, co wpływa na to, by samoocena była użyteczna i przynosiła korzyści, a nie frustrację, opór lub strach przed oceną. Aby tak się stało, diagnoza powinna:

- wynikać z potrzeby szkoły, placówki,
- mieć określony cel,
- włączać wszystkie podmioty szkoły,
- przebiegać w atmosferze otwartości i szczerości,
- uwzględniać stanowisko każdego podmiotu (bez uwspólniania),
- mobilizować do działań,
- jej efektem powinny być wspólne wnioski do przyszłej pracy.

Metodą ewaluacji, która spełnia te kryteria może być Profil Szkoły

„Profil szkoły” jest metodą badawczą, która z równym powodzeniem może służyć diagnozie, jak również ewaluacji jakości pracy szkoły w różnych jej obszarach.

Jej celem jest namysł najważniejszych podmiotów tworzących wspólnotę szkoły (nauczyciele, uczniowie, rodzice i in.pracownicy) nad tym, jak postrzegają jakość pracy swojej placówki. Rozmowa dotyczy wybranych

¹³ Hattie John, Widoczne uczenie się dla nauczycieli. Jak maksymalizować siłę oddziaływania na uczenie się, Warszawa 2012

w sposób celowy obszarów pracy szkoły, zebranych w postaci tzw. mapy szkoły/placówki np. obszaru dotyczącego kwestii edukacji włączającej.

Metoda profilu szkoły służy rozmowie, podczas której poszczególne grupy zainteresowane pracą szkoły przedstawiają, w jaki sposób ją postrzegają i oceniają i na jakich faktach opierają swoje zdanie. Nie chodzi o uwspólnianie stanowisk, tylko o wzajemnie słuchanie się, wskazanie obszarów wysoko ocenianych czy ocenianych niżej, zauważenie różnic i podobieństw.

Spotkanie kończy się wnioskami na poziomie identyfikacji obszarów różnic i podobieństw. Na tej podstawie można następnie wyznaczać cele i sposoby działania. To jednak jest już przedmiotem kolejnych etapów tego procesu.

Twórcą metody jest aktualnie emerytowany profesor Uniwersytetu Cambridge w Wielkiej Brytanii - John MacBeath.¹⁴

W latach 2000-2012 pełnił tam funkcję szefa Katedry Przywództwa Edukacyjnego, a w latach 1997-2001 był członkiem Zespołu Zadaniowego ds. Standardów Szkół Rządowych Wielkiej Brytanii. Jego prace doradcze obejmowały OECD, UNESCO, Międzynarodową Organizację Pracy, Fundację Bertelsmanna, Komisję Europejską i Biuro Edukacji w Hongkongu. Był wielokrotnie nagradzany za osiągnięcia dla edukacji.

Metoda profilu była i jest nadal stosowana w Polsce przez Centrum Edukacji Obywatelskiej w ramach mierzenia jakości pracy szkoły, ewaluacji wewnętrznej, a także w programach CRS „Wychowanie to podstawa”.

2.3 Jak zorganizować pogłębioną diagnozę szkoły - czyli ustalanie profilu szkoły/placówki krok po kroku.

1. PRZYGOTOWANIE:

- a) Zwołanie zebrania informacyjnego, w którym uczestniczyć powinni: dyrektor szkoły, wybrani nauczyciele, nauczyciele uczestniczący w szkoleniu na temat profilu szkoły, przewodniczący samorządu szkolnego i drugi uczeń, którego wybierze przewodniczący, przewodniczący rady rodziców i inny rodzic
- b) Zebranie prowadzi nauczyciel i wyjaśnia wszystkim obecnym na czym będzie polegało ich zadanie
- c) Zebranie kończy się ustaleniem terminów i miejsc spotkań 3 grup: uczniów, nauczycieli i rodziców oraz ustaleniem listy uczestników tych spotkań

¹⁴ John Mac Beath, Denis Meuret, Micheal Schratz, Lars Jakobsen Evaluating quality in school education; A European pilot project; Final report; European Commission June 1999 str. 17.

- d) Należy zadbać, aby spotkania odbywały się z zachowaniem dyskrecji i szeroko rozumianego bezpieczeństwa uczestników
- e) Trzeba również ustalić termin zbiorczego, wspólnego zebrania wszystkich grup
- f) Można również opracować pisemną instrukcję dla uczniów i rodziców dotyczącą spotkań poszczególnych grup
- g) Dyrektor wraz z wybranym zespołem nauczycieli analizuje mapę szkoły, ewentualnie dodaje pytania, na które chce uzyskać odpowiedzi.

2. **ETAP PIERWSZY:** Zebrania trzech grup: rodziców, uczniów, nauczycieli. Każda z grup umawia się w dogodnym dla siebie terminie. Dyrektor zapewnia salę na spotkanie. Każde spotkanie przebiega według schematu:

- a. Zaprezentowanie mapy szkoły (rozdajemy materiał, wszyscy „czytają ze zrozumieniem”)
 - b. Ćwiczenie: W parach uczestnicy określają, co to dla nich znaczy *szkoła włączająca* Każda para zapisuje dwa, trzy zdania na osobnych samoprzylepnych karteczkach (po jednym zdaniu)
 - c. Pary łączą się w czwórki i wspólnie decydują w którym miejscu na mapie przykleić daną karteczkę (z cechą dobrej szkoły)
 - d. W tych samych czteroosobowych grupach uczestnicy przyglądają się mapie szkoły i dyskutują nad tym jak wygląda sytuacja w naszej szkole w każdym obszarze i dziale oraz znajdują uzasadnienie, dlaczego tak uważają
 - e. Dyskusja w całej grupie i ustalanie profilu. Rozważenie wszystkich argumentów i zapisanie argumentów całej grupy.
 - f. Przygotowanie i wywieszenie plakatu w ustalonym wcześniej miejscu w szkole.
3. Czas dla całej społeczności szkolnej na przyjrzenie się plakatom każdej grupy (około tygodnia). Etap pierwszy w uzasadnionych przypadkach może zostać skrócony. Zarówno spotkania w grupach fokusowych, jak i spotkanie przedstawicieli wszystkich grup.
4. **ETAP DRUGI:** Spotkanie wszystkich grup razem (albo przedstawicieli, jeśli grupy są bardzo liczne).

Dyskusja nad profilem szkoły nie musi być zorganizowana demokratycznie, osoby wybrane do 3 grup, nie muszą być wybrane ani demokratycznie, ani statystycznie. W grupie uczniowskiej nie musi

być reprezentantów samorządu szkolnego, a w grupie rodziców przedstawicieli rady rodziców. Do grupy uczniów warto powołać zarówno uczniów dobrych, jak i mających trudności w nauce. Ważne, aby były to osoby dostatecznie odważne, aby wyrazić swoją opinię. Powinny to być ponadto osoby, które mają coś do powiedzenia na temat szkoły i które ukażą Radzie Pedagogicznej perspektywę reprezentowanej przez siebie społeczności.

- a. Plakaty zostają powieszone koło siebie
- b. Dyrektor rozpoczyna spotkanie wyznaczając kolejność wypowiedzi. Każdy dział omawiany jest osobno. Przedstawiciele grup przedstawiają i uzasadniają swoje stanowisko (miejsce postawionych kropek), pomagając sobie wcześniej opracowanymi przez grupę argumentami. Po każdej rundce miejsce na komentarze, wątpliwości, pytania
- c. Jeśli na zebraniu jest obecna duża grupa ludzi, to można zorganizować stół panelowy, przy którym będzie toczyła się dyskusja, a reszta osób będzie przysłuchiwała się dyskusji panelowej i pomagała swoim przedstawicielom (opracować zasady, według których miałyby się to odbywać)
- d. Protokolanci notują wnioski z dyskusji
- e. Po omówieniu wszystkich działów wspólne przyjrzenie się i wybranie tych działów, co do których istnieją rozbieżności w ocenie oraz tych działów, w których ocena wszystkich grup jest wyjątkowo niska
- f. Wybranie obszarów do pracy
- g. Wybranie filarów, gdzie ocena wszystkich grup jest wysoka
- h. Sformułowanie mocnych stron szkoły
- i. Stworzenie wspólnego dokumentu – *Nasze mocne strony i obszary do pracy*
- j. Sporządzenie raportu z diagnozy.

2.4 Co dalej po opracowaniu profilu szkoły?

Warto zdać sobie sprawę, że diagnoza rzeczywistości szkolnej jest niezwykle ważna, ale to dopiero początek procesu zmian zmierzających do poprawy jakości pracy szkoły. Jeśli pokusimy się o przeprowadzenie samooceny, to po to, by ją później wykorzystać dla procesu zmian.

Czyli, najważniejsze, to zastanowić się nad tym „co po dokonaniu samooceny?”

Powinna ona służyć wyborowi celów dla szkoły na podstawie mocnych stron i obszarów do pracy wyłonionych w raporcie, opracowanym w oparciu o przeprowadzoną analizę.

Jak tego dokonać, to już temat na kolejne opracowanie.

Rozdział 3 Przykłady praktycznego wprowadzania oceniania kształtującego w pracy z grupą zróżnicowaną na różnych etapach edukacyjnych

Ocenianie osiągnięć uczniów to temat, który od długiego czasu elektryzuje dyskusję nauczycieli i rodziców. Poszukuje się alternatyw dla klasycznego oceniania za pomocą stopni, jednak tyle ile jest pomysłów na odejście od ocen tyle jest kontrowersji i wątpliwości. Z jednej strony słychać wyraźne głosy postulujące całkowite odejście od oceniania, z drugiej strony standaryzowane egzaminy (ósmoklasisty, matura) oceniane w ściśle skategoryzowany sposób utrudniają odejście od klasycznego oceniania stopniami.

Opracowany przez Zespół SCWEW podręcznik poświęcony ocenianiu i ewaluacji pracy szkoły prezentuje wybrane rozwiązania z zakresu oceniania kształtującego mogące być punktem wyjścia do odchodzenia w praktyce szkolnej od oceniania cyfrowego. Jest to zwięzła publikacja wprowadzająca w „OK-owy” świat. Zmiana podejścia w ocenianiu uczniów jest jednak kompleksowym i niełatwym procesem. Odpowiadając na zgłoszone potrzeby nauczycieli uzupełniamy w/w publikację o propozycje scenariuszy zajęć opartych o zasady oceniania kształtującego lub sprawnościowego oceniania kształtującego. Prezentacja organizacji treści kształcenia i przebiegu lekcji może stanowić dobrą inspirację w opracowywaniu własnych pomysłów na lekcję, w której główny ciężar w ocenianiu osiągnięć uczniów przyłożony jest do kształtowania krytycznych zasobów i kompetencji w autoewaluacji procesu uczenia się.

W niniejszym opracowaniu uzupełniającym publikację „Ocenianie i ewaluacja pracy szkoły” znajdują się przykładowe scenariusze lekcji:

L.p.	Dla kogo?	Przedmiot	Rodzaj i tematyka zajęć
1	Klasy 1-3 SP	Edukacja wczesnoszkolna	Lekcja OK - "Dlaczego rozmowa przez telefon może uratować komuś życie"
2	Klasy 1-3 SP	Edukacja wczesnoszkolna	Lekcja SOK – „Trening kontroli złości – sygnały złości”
3	Klasy 4-8 SP	Zajęcia rewalidacyjne	Zdalne zajęcia SOK – „Mistrz zapamiętywania”

4	Klasy 4-8 SP	Zajęcia z edukacji globalnej, Przyroda, Geografia, EdB	Lekcja OK – „Coraz cieplej”
5	1 klasa szkoły ponadpodstawowej	Historia	Lekcja OK - Wierzenia Wikingów

Lekcja OK – to scenariusze oparte o założenia oceniania kształtującego, zawierające typowe dla tej metody rozwiązania zarówno w zakresie organizacji przebiegu lekcji i uporządkowania treści kształcenia jak i techniki, aktywizacji uczniów, samooceny, oceny koleżeńskiej czy udzielania informacji zwrotnej.

Lekcja SOK – to scenariusze oparte o wariant metody OK – Sprawnościowe Ocenianie Kształtujące będące syntezą założeń i technik wykorzystywanych w Ocenianiu Kształtującym z systemem (harcerskiego) zdobywania sprawności. To rozwiązanie mocno akcentujące samodzielność pracy uczniów ze szczególnym uwzględnieniem samooceny ich pracy i informacji zwrotnej przekazywanej przez nauczyciela. To ambitna propozycja metodyczna, mogąca stanowić fundament dla globalnej zmiany podejścia do oceniania osiągnięć uczniów.

KONSPEKT LEKCJI

Temat: Dlaczego rozmowa przez telefon może uratować komuś życie?

Klasy docelowe: I-III Szkoła Podstawowa

Przedmiot: edukacja wczesnoszkolna

Rodzaj zajęć: Lekcja OK

Powiązanie z wcześniejszą wiedzą*:

Poruszane na zajęciach treści odnoszą się w głównej mierze do sytuacji znanych z życia codziennego. Celem zajęć jest kształtowanie postaw i umiejętności związanych z udzielaniem pierwszej pomocy, które bez wątpienia poruszane były w ramach innych zajęć w szczególności edukacji zintegrowanej, zajęć wychowawczo-profilaktycznych realizowanych w szkole.

Cel w języku ucznia:

Na dzisiejszych zajęciach dowiedzie się jakie sytuacje niebezpieczne mogą zdarzyć się podczas wakacji i jak się należy wtedy zachować.

Nacobezu:

1. wymienisz sytuacje niebezpieczne mogące zdarzyć się podczas wakacji,
2. podasz numery alarmowe,
3. wiesz w jaki sposób zachować się w miejscu niebezpiecznego zdarzenia,
4. wiesz w jaki sposób powiadomić służby ratownicze.

1. Wprowadzenie:

- Podanie uczniom/uczennicom tematu lekcji – nauczyciel mówi, że podczas lekcji postaramy się odpowiedzieć na pytanie „Dlaczego rozmowa przez telefon może uratować komuś życie”.
- Podanie celu lekcji i nacobezu.
- Sprawdzenie kciukami zrozumienia celu i nacobezu.

2. Część właściwa:

a) **Wstęp nauczyciela** – pogadanka: wakacje to dla dzieci czas odpoczynku i zabawy. Jednak bywa i tak, że podczas wakacji zdarzają się sytuacje niebezpieczne.

b) Zadanie na dobry początek:

- rozmowa w parach: Jakie sytuacje niebezpieczne mogą zdarzyć się dorosłym i dzieciom podczas wakacji? (4 min.)

c) **Prowadzący zbiera po jednym pomysle od pary** - spisuje podawane przez dzieci sytuacje na plakat.

d) **Rozmowa w parach:** W jaki sposób można pomóc osobie poszkodowanej w wypadku/sytuacji niebezpiecznej.

Prowadzący zbiera po jednej propozycji od pary-spisuje na plakat. Mogą pojawić się różne pomysły. Ważne by wśród odpowiedzi pojawiło się wezwanie pomocy (osób dorosłych, wykwalifikowanych służb ratowniczych). Prowadzący podkreśla, że najważniejsze jest ocenić bezpieczeństwo własne, gdy jest się świadkiem zdarzenia bądź gdy udziela się pomocy poszkodowanym.

e) **Pytanie do uczniów/uczennic:** Czy znacie numery alarmowe - jeśli tak napiszcie je na białych tablicach (metodników)

Praca indywidualna uczniów/uczennic. Prowadzący podsumowuje - wypisuje numery na tablicy oraz wyświetla je na slajdzie. Jeśli uczniowie nie podali wszystkich numerów prowadzący je podaje.

f) Podział uczniów na grupy:

1. zadanie pierwsze dla grup: uczniowie/uczennice odpowiadają na pytanie: co należy powiedzieć dzwoniąc po pomoc dyspozytorowi?-4 min

Prowadzący zbiera po jednej propozycji od grupy - spisuje je na plakat. Jako podsumowanie wyświetla na slajdzie niezbędne dla dyspozytora informacje-jest to nacobezu do wezwania pomocy.

2. zadanie drugie: prowadzący przydziela grupom różne sytuacje niebezpieczne wymyślone przez uczniów w zadaniu 4 lub wykorzystuje poniższe:

grupa 1 - osoba dorosła leży na chodniku,

grupa 2 - nie niestrzeżonym kąpielisku topi się człowiek,

grupa 3 - kolega spadł z drzewa,

grupa 4 - koleżanka uderzyła rowerem w drzewo, spadła z niego, leży i się nie rusza,

grupa 5 - z kolegami jesteście świadkami wypadku drogowego.

Zadaniem uczniów i uczennic jest przygotowanie i odegranie scenki – wezwania wykwalifikowanych służb ratunkowych.

3. Podsumowanie

a) Jako podsumowanie odwołanie się do pytania zawartego w temacie lekcji. Uczniowie w parach na białych tablicach piszą na nie odpowiedź. Prowadzący prosi wybranych uczniów o odpowiedź.

b) **Podsumowanie zajęć:** każdy z uczniów i uczennic dokańcza zdanie podsumowujące.

Metody:

- pogadanka, metoda problemowa, elementy dramy

Formy:

- zbiorowa jednolita,
- grupowa jednolita i zróżnicowana,

Materiały i pomoce dydaktyczne:

- metodniki/małe białe tablice;
- ilustracje – platforma z zasobami graficznymi na wolnej licencji: pixabay.com
- Flipchart, mazaki
- prezentacja

Komentarz metodyczny:

Proponowana lekcja jest przykładem prostej lekcji opartej o założenia Oceniania Kształtującego dla uczniów młodszych klas szkoły podstawowej. W toku lekcji uwypuklone są zróżnicowane formy pracy takie jak jednolita i zróżnicowana praca w grupach, praca w parach, praca zbiorowa jednolita. Lekcja uwzględnia charakterystyczne elementy Oceniania Kształtującego takie jak „nacobezu”, metodniki, patyki. Myśląc o dostosowywaniu wymagań dla zróżnicowanych potrzeb uczniów można myśleć o co najmniej kilku rozwiązaniach:

- celowy dobór grup i zróżnicowanie zadań w obrębie każdej grupy aby możliwie dostosować zadania do możliwości uczniów.
- plany aktywności strukturyzujące przebieg zajęć dla uczniów z ASD.
- skrypty/fiszki wspomagające wypowiedź uczniów z ASD w obrębie podsumowań, lub strukturyzujące współpracę koleżeńską oparte o piktogramy, maksymalnie proste komunikaty.
- prezentowane treści można wesprzeć zasobami graficznymi i audiowizualnymi zwłaszcza myśląc o uczniach z niepełnosprawnością intelektualną czy ASD.

KONSPEKT LEKCJI

Temat: Trening kontroli złości – sygnały złości

Klasy docelowe: I-III Szkoła Podstawowa

Przedmiot: edukacja wczesnoszkolna

Rodzaj zajęć: Lekcja SOK – Sprawnościowe Ocenianie Kształtujące

Powiązanie z wcześniejszą wiedzą*:

n.d.

Cel w języku ucznia:

Dowiem się, co to są sygnały złości oraz odkryję je w swoim ciele.

Karta sprawności – w załączeniu

1.Wprowadzenie:

a) **Powitanie.**

b) **Przypomnienie zasad/kontraktu.**

c) **Zadanie na dobry początek** – mini dyskusja w parach - Propozycje pytań:

- Co to jest złość?

- Jak powstaje złość?

Uczniowie odpowiadają na pytanie w parach.

d) **Mini wykład** nauczyciela na temat sygnałów złości.

2. Część właściwa:

a) Uczennice i uczniowie **wykonują samodzielnie/w parach/grupach nacobezu**/kryteria sukcesu z karty sprawności.

Po zrealizowaniu każdego z kryteriów do sprawności uczennice/uczniowie dokonują samooceny. Wykorzystują do tego technikę świateł.

- światło zielone-samodzielnie i poprawnie wykonałam/łem zadanie
- światło żółte-poszło mi dobrze, jednak zrobiłam/zrobiłem kilka błędów lub potrzebowałam wsparcia.
- światło czerwone-miałam/łem trudności z wykonaniem zadania-potrzebowałam/łem pomocy nauczyciela.

b) Po wykonaniu wszystkich kryteriów sukcesu oraz samoocenie - uczennice i uczniowie **dokonują autorefleksji** - czyli podsumowują cały proces zdobywania sprawności. Mogą to zrobić odpowiadając na pytania nauczyciela, dokończając zdania rozpoczęte przez nauczyciela, korzystają z pytań kluczowych jeśli zostaną opracowane do lekcji, odpowiadają na pytania losowane np. kostka/patykami, tworzą wspólną mapę myśli/skojarzeń. Alternatywnie można rozważyć nagrywanie podsumowań na platformie Flip (choć to dość zaawansowane zadanie na tym etapie edukacyjnym).

c) Na podstawie dokonanej samooceny wykonania każdego z kryteriów sukcesu uczennice/uczniowie razem z nauczycielem **decydują, czy udało się im zdobyć daną sprawności**. Jeżeli uznają, że potrzebują jeszcze raz wykonać niektóre z kryteriów – mają taką możliwość.

Nauczyciel wspiera uczniów w procesie samooceny i refleksji udzielając informacji zwrotnej. Informacja zwrotna pozwala uczennicom i uczniom zorientować się co już potrafią, a nad czym i w jaki sposób powinni jeszcze popracować. To czas na pracę nad autorefleksją i urealnianiem samooceny czy też nad ocenami bezkrytycznymi bądź nadmiernie krytycznymi.

3. Podsumowanie

a) Za zdobycie każdej sprawności uczennice i uczniowie otrzymują indywidualne dyplomy lub odznaki sprawności.

b) Praca domowa do wyboru:

- Policzę ile razy zdenerwuję się podczas najbliższego tygodnia.
- Zapytam mamę/tatę, gdzie oni czują sygnały złości.

Metody:

- sprawnościowe ocenianie kształtujące, metody impresyjne i ekspresyjne,

Formy:

- zbiorowa jednolita,
- indywidualna jednolita,

Materiały i pomoce dydaktyczne:

- Karta sprawności,

- Książka: „Billy jest zły”- Birgitty Stenberg – (np. amatorski audiobook: <https://www.youtube.com/watch?v=EHBu5ggBw6c>)

- Arkusze papieru, materiały plastyczne (pisaki, farby, plastelina, papier kolorowy, klej nożyczki)

Komentarz metodyczny:

Lekcja oparta o założenia Sprawnościowego Oceniania Kształtującego. Osiowym elementem metody jest wykorzystanie karty sprawności zarówno w roli nacobezu – czyli zwanego opracowania celów operacyjnych dla uczniów, z jasnymi zadaniami do realizacji pozwalającymi na możliwe jednoznaczny ocenę prawidłowości ich wykonania. Elementy zawarte w Karcie sprawności nie tylko dookreślają przestrzeń celów i zadań lekcji, ale także mają w swojej istocie być zasobem dla uczniów pozwalającym na podjęcie przez uczniów refleksji -po czym poznam że umiem/potrafię wykonać dane zadanie.

Proponowana lekcja jest przykładem prostego scenariusza opartego o założenia Sprawnościowego Oceniania Kształtującego dla uczniów młodszych klas szkoły podstawowej. W toku lekcji kluczową rolę pełni karta sprawności, a uczniowie na miarę możliwości realizują ją samodzielnie. Wprowadzenie tej metody wymaga jednak przygotowania klasy i zapoznania uczniów z poszczególnymi elementami lekcji, poczynając od samej idei posługiwania się kartą sprawności po dokonywanie samooceny z wykorzystaniem „świecideł”. Pracowanie sprawnościami pozwala na wiele działań w zakresie dostosowania wymagań i warunków pracy do specyficznych potrzeb edukacyjnych uczniów, są to między innymi:

- dla uczniów wymagających większego doprecyzowania

zadania/dodatkowych zasobów lub większego zróżnicowania stopnia trudności możliwe jest indywidualne opracowanie kart sprawności uwzględniających indywidualne potrzeby i możliwości każdego z uczniów.

- zmiana formy pracy z indywidualnej na grupową w obrębie realizacji karty sprawności – np. wspólne wykonywanie pracy plastycznej, lub współpraca w wykonywaniu innych zadań z karty sprawności. Istotny jest tu celowy dobór grupy i ewentualne dostosowanie warunków wykonywania zadania do specyficznych potrzeb każdej z grup.
- dla uczniów z trudnościami w samoocenie można ograniczyć wstępnie liczbę świateł do dwóch – czerwone i zielone, zwiększyć zakres i ilość udzielanej informacji zwrotnej. W polu wskazówka w Karcie sprawności można bardziej lub mniej szczegółowo wskazywać kryteria prawidłowo wykonanego zadania.

KARTA SPRAWNOŚCI

Do lekcji: Trening kontroli złości - część 1- sygnały złości

Sprawność: Odkrywca złości w swoim ciele.

Temat: Sygnały złości.

Nacobezu	Samoocena	Wskazówka
1. Wysłucham bajki „Billy jest zły” Birgitty Stenberg		
2. Zrobię w zeszycie rysunek Billego i zaznaczę na nim, gdzie w ciele Billego znajduje się złość.(czerwoną plasteliną lub czerwoną kredką)		
3. Napiszę, co to są sygnały złości.		
4. Zastanowię się i wypiszę, gdzie w moim ciele czuję sygnały złości.		
5. Namaluję/narysuje/wykleję symbol złości.		

Refleksja:

Już wiem, że....

Zadanie domowe do wyboru:

Policzę ile razy zdenerwuję się podczas najbliższego tygodnia.
Zapytam mamę/tatę, gdzie oni czują sygnały złości.

KONSPEKT LEKCJI

Temat: Mistrz zapamiętywania

Klasy docelowe: IV-VIII Szkoła Podstawowa

Przedmiot: zajęcia rewalidacyjne

Rodzaj zajęć: Zdalna Lekcja SOK – Sprawnościowe Ocenianie Kształtujące

Powiązanie z wcześniejszą wiedzą*:

Uczniowie pracują na zoomie, każdy ma otwartą kartę sprawności swoim ekranie.

Zadanie na dobry początek: Wypisz na czacie jak najwięcej tego, co pomaga nam dobrze zapamiętywać .

Cel w języku ucznia:

Zdobędę sprawność „Mistrz zapamiętywania”

Karta sprawności – w załączeniu

1.Wprowadzenie:

a) **Powitanie.**

b) **Przypomnienie zasad/kontraktu.**

c) **Zadanie na dobry początek** – mini dyskusja w parach - Propozycje pytań:

- wypisz na chacie jak najwięcej pomysłów na to co pomaga nam zapamiętywać

2. Część właściwa:

a) Uczennice i uczniowie **wykonują samodzielnie nacobezu**/kryteria sukcesu z karty sprawności.

Po zrealizowaniu każdego z kryteriów do sprawności uczennice/uczniowie dokonują samooceny. Wykorzystują do tego technikę świateł.

- światło zielone-samodzielnie i poprawnie wykonałam/łem zadanie
- światło żółte-poszło mi dobrze, jednak zrobiłam/zrobiłem kilka błędów lub potrzebowałam wsparcia.
- światło czerwone-miałam/łem trudności z wykonaniem zadania-potrzebowałam/łem pomocy nauczyciela.

b) Po wykonaniu wszystkich kryteriów sukcesu oraz samoocenie - uczennice i uczniowie **dokonują autorefleksji** - czyli podsumowują cały proces zdobywania sprawności. Mogą to zrobić odpowiadając na pytania nauczyciela, dokańczając zdania rozpoczęte przez nauczyciela, korzystając z pytań kluczowych jeśli zostaną opracowane do lekcji, odpowiadają na pytania losowane np. kostka/patykami, tworzą wspólną mapę myśli/skojarzeń np. na platformie Padlet. Alternatywnie można rozważyć nagrywanie podsumowań na platformie Flip zwłaszcza w kontekście edukacji zdalnej.

c) Na podstawie dokonanej samooceny wykonania każdego z kryteriów sukcesu uczennice/uczniowie razem z nauczycielem **decydują, czy udało się im zdobyć daną sprawności**. Jeżeli uznają, że potrzebują jeszcze raz wykonać niektóre z kryteriów – mają taką możliwość.

Nauczyciel wspiera uczniów w procesie samooceny i refleksji udzielając informacji zwrotnej. Informacja zwrotna pozwala uczennicom i uczniom zorientować się co już potrafią, a nad czym i w jaki sposób powinni jeszcze

popracować. To czas na pracę nad autorefleksją i urealnianiem samooceny czy też nad ocenami bezkrytycznymi bądź nadmiernie krytycznymi.

3. Podsumowanie

a) Za zdobycie każdej sprawności uczennice i uczniowie otrzymują indywidualne dyplomy lub odznaki sprawności.

8. Podsumowanie: zdania do wyboru:

Zdanie niedokończone, uczniowie odpowiadają na chat'cie lub w dokumencie Google:

-najbardziej podobało mi się....

- chcę sobie pogratulować....

- chcę jeszcze poćwiczyć.....

-jestem dumna/dumny....

Metody:

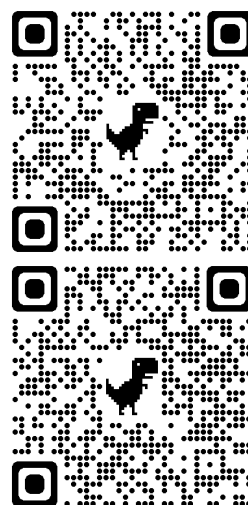
- sprawnościowe ocenianie kształtujące

Formy:

- zbiorowa jednolita,
- indywidualna jednolita

Materiały i pomoce dydaktyczne:

- Karta sprawności,
- Filmik: Brukselka po brukselsku
https://www.youtube.com/watch?v=cwfcSMqORQA&feature=youtu.be&fbclid=IwAR3_fH1BimZVXmleGmU6uDv2-_H4WD3yZTMMu-kfZfe5N3N_i8c1_cyK9DQ
- Karty pracy

Komentarz metodyczny:

Scenariusz skierowany jest do uczennic i uczniów z klas: V-VII do realizacji podczas zdalnego nauczania podczas zajęć korekcyjno-kompensacyjnych.

Zajęcia są realizowane w dwóch spotkaniach po 45 min.

Kryteria sukcesy 7 i 8 z karty sprawności realizowane są w parach-podczas pracy w „zoomowych pokojach”

Scenariusz jest propozycją realizacji zdalnej lekcji w oparciu o założenia Sprawnościowego Oceniania Kształtującego. Osiowym elementem metody jest wykorzystanie karty sprawności zarówno w roli nacobezu – czyli swartego opracowania celów operacyjnych dla uczniów, z jasnymi zadaniami do realizacji pozwalającymi na możliwe jednoznaczłą ocenę prawidłowości ich wykonania. Elementy zawarte w Karcie sprawności nie tylko dookreślają przestrzeń celów i zadań lekcji, ale także mają w swojej istotcie być zasobem dla uczniów pozwalającym na podjęcie przez uczniów refleksji -po czym poznam że umiem/potrafię wykonać dane zagadnienie. W związku z utrudnionym kontaktem bezpośrednim i trudnościami w indywidualizacji kontaktu w trakcie zajęć zdalnych wykorzystanie metody SOK jest ciekawą propozycją organizacji nauczania.

Pracowanie sprawnościami pozwala na wiele działań w zakresie dostosowania wymagań i warunków pracy do specyficznych potrzeb edukacyjnych uczniów, są to między innymi:

- dla uczniów wymagających większego doprecyzowania zadania/dodatkowych zasobów lub większego zróżnicowania stopnia trudności możliwe jest indywidualne opracowanie kart sprawności uwzględniających indywidualne potrzeby i możliwości każdego z uczniów.
- zmiana formy pracy z indywidualnej na grupową w obrębie realizacji karty sprawności – np. wspólne wykonywanie pracy plastycznej, lub współpraca w wykonywaniu innych zadań z karty sprawności. Istotny jest tu celowy dobór grupy i ewentualne dostosowanie warunków wykonywania zadania do specyficznych potrzeb każdej z grup. Mając na uwadze realizację w ramach nauczania zdalnego konieczne jest uwzględnienie możliwości technicznych, na ile pozwalają one na pracę w grupach.
- dla uczniów z trudnościami w samoocenie można ograniczyć wstępnie liczbę świateł do dwóch – czerwone i zielone, zwiększyć zakres i ilość udzielanej informacji zwrotnej. W polu wskazówka w Karcie sprawności można bardziej lub mniej szczegółowo

wskazywać kryteria prawidłowo wykonanego zadania.

KARTA SPRAWNOŚCI

Do lekcji: Trening kontroli złości - część 1- sygnały złości

Sprawność: Mistrz zapamiętywania

Nacobezu	Samooocena	Wskazówka
Wysłuchaj uważnie historii Brukselka-zrób to klikając w link https://www.youtube.com/watch?v=cwfcSMqORQA&feature=youtu.be&fbclid=IwAR3_fH1BimZVXmleGmU6uDv2-_H4WD3yZTMMu-kfZfe5N3N_i8c1_cyK9DQ		
2.Oszacuj, ile razy w filmiku pojawiło się słowo BRUKSELKA-zapisz liczbę.		
3.Obejrzyj filmik jeszcze raz skup się na liczeniu, ile razy pojawiło się słowo BRUKSELKA-zapisz liczbę.		
4. Oszacuj, w którym zbiorze jest WIĘCEJ brukselek-zapisz nr zbioru.		
5.Wypisz jak najwięcej zielonych przedmiotów znajdujących się w pokoju, w którym siedzisz.		
6.Wykonaj labirynt.		
7. W parze z kolegą/koleżanką znajdźcie w internecie zdjęcie Bielinka Kapustnika-sprawdźcie co je ten motyl.		

8. W parze z kolegą/koleżanką na przygotowanej karcie napiszcie przepis na swoje ulubione danie-może wśród składników znajdzie się brukselka?		
---	--	--

Refleksja:

- najbardziej podobało mi się....
- chcę sobie pogratulować....
- chcę jeszcze poćwiczyć.....
- jestem dumna/dumny....

KONSPEKT LEKCJI

Temat: „Coraz cieplej” (zajęcia z obszaru edukacji globalnej)

Klasy docelowe: IV-VIII Szkoły podstawowej

Przedmiot: Przyroda, Geografia, Edukacja dla Bezpieczeństwa, Zajęcia z wychowawcą

Rodzaj zajęć: Lekcja OK

Powiązanie z wcześniejszą wiedzą*:

W trakcie zajęć nauczyciel odwołuje się do treści poświęconych przemianom jakie zachodzą we współczesnym świecie i wzywaniom z jakimi musi mierzyć się cywilizacja. Odnosi się to do treści poruszanych na wcześniejszych lekcjach z geografii i przyrody jak i innych przedmiotów, oraz ogólnej wiedzy o świecie uczniów w tym przestrzeni medialnej.

Cele lekcji (nacobezu):

1. Własnymi słowami wyjaśnisz pojęcie „efekt cieplarniany”.
2. Wymienisz przynajmniej trzy źródła gazów cieplarnianych.
3. Podasz przynajmniej dwa argumenty świadczące o tym, że klimat się zmienia.

1. Wprowadzenie -zadanie na dobry początek

a) Pytania nauczyciela/nauczycielki do uczniów:

- Jak się dziś czujecie? - Od czego zależy Wasze samopoczucie, gdy się rano budzicie?- jeśli padnie odpowiedź POGODA -wzmacniamy je.

· Jaką porę roku najbardziej lubicie myśląc o warunkach pogodowych i stanie przyrody? (np. puszysty śnieg, ciepło latem itp.) Odpowiednio do wyboru uczniowie zajmują jedno z 4 miejsc w sali adekwatnie do wybranej pory roku (wiosna, lato, jesień, zima).

Po zajęciu miejsc uczniowie w grupach mają za zadanie zastanowić się, co najbardziej lubią w danej porze roku - można poprosić ich o zapisanie ich np. Flipchart, metodnik.

Po zakończeniu następuje prezentacja grup.

b) Pytanie nauczyciela/nauczycielki do uczniów :

· Czy w obecnie pory roku wyglądają tak jak je opisaliście?

Odwołujemy się do doświadczeń uczniów (czy na gwiazdkę był śnieg, czy podczas ferii jeździliście na sankach, czy latem były upały? itd.)

Podsumowanie: *nie możemy być pewni, że zimą ulepimy bałwana.*

c) Nauczyciel/nauczycielka wyświetla zdjęcia odnoszące się do zmian klimatu - np. takie:

https://pixabay.com/pl/images/search/zmiana%20klimatu/?manual_search=1

2. Część właściwa:

a) Pytanie nauczyciela/nauczycielki do uczniów:

· Jak myślicie co będzie tematem dzisiejszych zajęć?

Nauczyciel/nauczycielka przedstawia cel lekcji i nacobezu.

Cel: Na dzisiejszej lekcji dowiesz się, jak zmienia się klimat.

Nacobezu:

1. Własnymi słowami wyjaśnisz pojęcie „efekt cieplarniany”.
2. Wymienisz przynajmniej trzy źródła gazów cieplarnianych.
3. Podasz przynajmniej dwa argumenty świadczące o tym, że klimat się zmienia.

b) Projekcja filmu o efekcie cieplarnianym:

<https://www.youtube.com/watch?v=ztWHqUFJRTs&feature=youtu.be>

Przed projekcją prośba do uczniów i uczennice, aby w parach wynotowywali- co to jest efekt cieplarniany i jakie są jego przyczyny.

c) Mini wykład nauczyciela/nauczycielki na temat zmian klimatu na świecie/ w Polsce.

Warto wykorzystać materiały ze scenariusza i publikacji o klimacie „0,5 stopnia do zagłady” Materiał metodyczny dla nauczycielek i nauczycieli oraz edukatorek i edukatorów, towarzyszący animacji „0,5 °C do zagłady”, która jest dostępna na stronie internetowej www.zagranica.org.pl oraz na kanale YouTube Grupy Zagranica. Elżbieta Kielak, Katarzyna Salejko lub/i inne źródła.

d) Praca w grupach.

Nauczyciel łączy uczniów w grupy 4-5 osobowe. Każda z grup otrzymuje po 10 chmurek.

W grupach uczniowie i uczennice odpowiadają na pytanie Skąd biorą się gazy cieplarniane?

Nacobezu do plakatu:

1. Masz 10 chmurek.

2. Na każdej chmurce wpisz źródło gazów cieplarnianych –po jednym źródle na każdej chmurce.

Wykorzystaj informacje z filmu, własną wiedzę. Do poszukiwania informacji możesz także wykorzystać telefon.

Podpowiedź dla prowadzącej/prowadzącego - np. spaliny samochodowe, CO₂ z elektrowni, która produkuje prąd np. to tv, laptopa, pralki, metan z hodowli bydła.

3.Wykorzystasz, co najmniej 5 chmurek czyli wymienisz przynajmniej 5 źródeł gazów cieplarnianych.

e) Podsumowanie:

Prezentacja grup. Grupy podchodzą do wspólnego arkusza z flipchartu lub brystolu i dokleją po jednej swoje chmurki.

Po każdej odczytanej chmurce-pytanie nauczyciela/nauczycielki: np. czy Ty jeździsz autobusem?

Celem tych pytań jest wskazanie, że każdy ma wpływ na globalne ocieplenie.

Pozytywne jest to, że nasze indywidualne wybory i zachowania przyczynią się do tego, że chronimy lub niszczymy klimat.

f) Nauczyciel/nauczycielka wyświetla animację S. Cutsa:
<https://www.youtube.com/watch?v=MTTr7RGH37c&feature=youtu.be>

Odsłuchanie emocji uczennic i uczniów - co czuliście oglądając ten film.

g) Podsumowanie:

Praca w parach: Każda z par wymienia przynajmniej po 2 argumenty mówiące o tym, że klimat się zmienia. Argumenty te są zapisane na samoprzylepnych karteczkach. Po ich przedstawieniu osoba prowadząca przykleja do plakatu.

Metody:

- metoda problemowa

Formy:

- zbiorowa jednolita,
- grupowa jednolita i zróżnicowana,

Materiały i pomoce dydaktyczne:

- wyszczególnione w przebiegu lekcji materiały video;
- ilustracje – platforma z zasobami graficznymi na wolnej licencji: pixabay.com
- Flipchart, mazaki, kartoniki wycięte w chmurki

Komentarz metodyczny:

Proponowana lekcja jest przykładem standardowej lekcji opartej o założenia Oceniania Kształtującego, uwzględnia charakterystyczne elementy tej metody takie jak „nacobezu”, wiele odwołań do pracy w grupach/parach. Myśląc o dostosowywaniu wymagań dla zróżnicowanych potrzeb uczniów można myśleć o co najmniej kilku rozwiązaniach:

- celowy dobór grup i zróżnicowanie zadań w obrębie każdej grupy aby możliwie dostosować zadania do możliwości uczniów. W odniesieniu do niniejszego scenariusza, grupy regularne otrzymują puste chmurki z miejscem do wpisania, a grupy o specjalnych potrzebach edukacyjnych otrzymują chmurki + wydrukowane zdjęcia źródeł gazów cieplarnianych pomieszczone ze źródłami czystego powietrza, a zadaniem uczniów jest wybór zdjęć ze źródłami gazów cieplarnianych i wklejenie ich na chmurki.
- kody QR – prezentujące dodatkowe materiały, lub uproszczone wersje zasobów wykorzystywanych na lekcji opracowane w języku ETR
- skrypty/fiszki wspomagające wypowiedź uczniów z ASD w obrębie podsumowań, lub strukturyzujące współpracę koleżeńską.
- wykorzystanie materiałów audiowizualnych samo w sobie wspomaga poznawanie uczniów z niepełnosprawnością intelektualną czy ASD, dla uczniów z poważnym niedosłuchem warto pomyśleć o audiodeskrypcji, a dla uczniów słabowidzących można rozważyć równoległą projekcję filmu na odrębny laptopie z lupą elektroniczną lub programową i słuchawkami.

KONSPEKT LEKCJI

Temat: Wierzenia wikingów

Klasy docelowe: I klasa Szkoły Ponadpodstawowej

Przedmiot: Historia

Rodzaj zajęć: Lekcja OK

Powiązanie z wcześniejszą wiedzą*:

Nauczyciel podczas zajęć odwołuje się do lekcji języka polskiego i historii, na których uczniowie poznawali wierzenia różnych ludów (Greków, Rzymian, Sumerów itd.). Mówi, że dzisiaj poznają religię mieszkańców Skandynawii, o której uczyli się na przyrodzie i geografii.

Nauczyciel przedstawia uczniom zasady obowiązujące na zajęciach

- jesteśmy aktywni
- używamy białe tablice i karty ABCD
- pracujemy w parach i grupach
- używamy świateł
- nie zgłaszamy się do odpowiedzi przez podniesienie rąk

Rozdanie świateł, białych tablic, zapisanie nazwisk na patyczkach - metodniki

Cel lekcji:

1. Przedstawienie normańskich wyobrażeń o bogach oraz życiu po śmierci.
2. Zapoznanie z najważniejszymi terminami dotyczącymi wierzeń normanów.

3. Scharakteryzowanie najważniejszych normańskich bogów.

Cel dla ucznia:

Na dzisiejszej lekcji poznacie normańskich bogów oraz dowiedziecie się gdzie według wierzeń wikingowie trafiali po śmierci.

Nacobezu:

1. Wymienię 5 normańskich bogów oraz dziedziny, którym patronowali.
2. Wyjaśnię pojęcia: politeizm, Walhalla, Asgard, Walkirie, Helheim.

Przebieg lekcji (metody i aktywności):

1. „Burza mózgów”: z czym kojarzy wam się termin: religia wikingów?

Nauczyciel spisuje skojarzenie uczniów na plakacie/tablicy. Uczniowie wpisują skojarzenia w karcie pracy – zadanie 1.

Nauczyciel zadaje uczniom **pytanie kluczowe**:

w jaki sposób chciałbyś umrzeć gdybyś był wikingiem ?
(uczniowie jeszcze mogą nie znać wszystkich bogów, jednak znając pytanie kluczowe, będą w trakcie lekcji zastanawiać się nad odpowiedzią, pod koniec lekcji nauczyciel wraca do pytania)

2. Prowadzący przedstawia uczniom pojęcie politeizm i 3 odpowiedzi:

- a) wiara w jednego boga
- b) wiara w siły natury
- c) wiara w wielu bogów

Uczniowie wybierają prawidłową odpowiedź i pokazują w metodnikach odpowiednią odpowiedź (na kartach ABCD) Następnie dokończają zdanie w karcie pracy – zadanie 2 (politeizm to ...)

3. Nauczyciel wprowadza pojęcie Asgard – siedziba normańskich bogów oraz powiada i przedstawia za pomocą prezentacji (9) bogów. Uczniowie na bieżąco uzupełniają tabelę w karcie pracy – zadanie nr 3.

4. Rozmowa w parach:

- jak wikingowie wyobrażali sobie swoich bogów?
- czym różnili się od ludzi?
- w czym do ludzi byli podobni?

Nauczyciel wyznacza do odpowiedzi uczniów (np. za pomocą patyczków).

5. Prowadzący krótko opowiada uczniom, gdzie trafiali polegli w walce wojownicy. Wprowadza 2 nowe pojęcia (Walhalla, Walkirie).

6. Rozmowa w parach: jak spędzali czas wojownicy w Walhalli? Nauczyciel wyznacza do odpowiedzi uczniów za pomocą patyczków.

7. Prowadzący opowiada uczniom, gdzie trafiali ludzie, którzy nie zmarli chwalebną śmiercią podczas walki. Wprowadza pojęcie – Helheim.

8. Test – powtórka. Zadaniem uczniów jest dopasowanie odpowiedniego boga do dziedziny, której patronował oraz pojęcia do definicji.

Frey – płodność

Bragi – poezja

Odyn – wojna

Forseti – sprawiedliwość

Frigg – rodzina

Asgard – mieszkali tam bogowie

Walkiria – dziewczica – wojowniczką

Walhalla – trafiali tam polegli w chwale

politeizm – wielobóstwo

Helheim - piekło

Samoocena. Po wykonaniu zadania oceniają swoją pracę za pomocą świateł.

Nauczyciel wraca do pytania kluczowego zadanego na początku lekcji.
W jaki sposób chciałbyś umrzeć gdybyś był wikingiem?
Losuje za pomocą patyczków osoby do udzielenia odpowiedzi.

Uzasadnij swoją odpowiedź.

Metody:

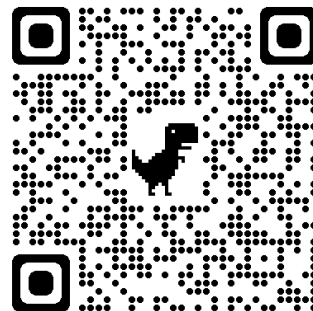
- pokaz, wykład, pogadanka, burza mózgów

Formy:

- zbiorowa jednolita,
- indywidualna jednolita
- praca w parach

Materiały i pomoce dydaktyczne:

- prezentacja na temat wierzeń wikingów,
- metodniki,
- karty pracy dla uczniów.

Komentarz metodyczny:

Proponowane zajęcia realizowane są w oparciu o założenia Oceniania Kształtującego. Scenariusz uwzględnia typowe elementy charakterystyczne dla OK – określenie celów w formie nacobezu, pytanie kluczowe, wykorzystanie metodnika, patyków, kart pracy oraz zakłada dokonwanie samooceny uczniów w oparciu o określone przez nauczyciela kryteria. Dzięki wprowadzeniu pytania kluczowego zaakcentowana jest główna myśl lekcji sformułowana w możliwe obrazowy i konkretny dla uczniów sposób, co stwarza pole do refleksji nad własnym uczeniem się.

W zakresie dostosowania wymagań i warunków pracy do specyficznych potrzeb edukacyjnych uczniów można w oparciu o przedmiotowy scenariusz wskazać następujące propozycje:

- skrypty/fiszki wspomagające pracę w burzy mózgów mogące stanowić wskazówkę i aktywizować uczniów z ASD i/lub niepełnosprawnością intelektualną;
- skrypty/fiszki zawierające np. początki zdań w celu animowania/aktywizacji pracy w parach;
- prezentacja/filmy (uwzględnione w scenariuszu) zwiększają ilość zmysłów zaangażowanych w poznawanie i pozwalają na bardziej konkretne prezentowanie abstrakcyjnych treści związanych z wierzeniami i bóstwami;
- dla podsumowania rozmów w parach można wprowadzić

flipcharty/metodniki/karty pracy strukturyzujące przestrzeń wymagań;

- dla uczniów z deficytami wzroku można pokusić się o przekazanie wydrukowanych stron z prezentacji, w miarę potrzeb zmodyfikowanych do języka ETR;
- realizacja testu w oparciu o rozwiązania ICT np. na platformie Kahoot – indywidualnie lub grupowo np. pod kątem aktywizacji uczniów zagrożonych niedostosowaniem społecznym prezentujących postawy negatywizmu szkolnego;
- wprowadzenie planu aktywności dla ustrukturyzowania przebiegu lekcji dla uczniów z ASD;
- dla uczniów z trudnościami w samoocenie można ograniczyć wstępnie liczbę świateł do dwóch – czerwone i zielone, zwiększyć zakres i ilość udzielanej informacji zwrotnej. Przekazać karty samooceny zawierające mniej lub bardziej szczegółowo opisane kryteria sukcesu dla danego zadania.

Bibliografia:

- Bednarkowa Wiga, O! słoń przed stopniami. O szkolnym ocenianiu, Kraków 2000
- Black P, William D, Inside the Black Box: Raising Standards through Classroom Assessment, London 1998
- Black P., Harrison C., Lee C., Marshall B., William D., Working Inside the Black Box: Assessment for learning in the classroom, London 2002
- Hattie J.: Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement Routledge 2009
- Hattie J.: Widoczne uczenie się dla nauczycieli. Jak maksymalizować siłę oddziaływania na uczenie się, Warszawa 2012
- <https://pomagajsieuczyc.ceo.org.pl/materialy/>
- <https://www.facebook.com/groups/ocenianiekszaltujace/>
- John Mac Beath, Denis Meuret, Micheal Schratz, Lars Jakobsen Evaluating quality in school education; A European pilot project; Final report; European Commission June 1999
- Keeping learning on Track, nwea.org/kit
- Marzano Robert, J., Sztuka i teoria skutecznego nauczania, Warszawa 2012
- McTighe J., Silver H.F, Uczyć (się) głębiej. Jak to zrobić na lekcji, Warszawa 2015
- Moss C. M., Brookhart S.M., Cele uczenia się. Jak pomóc uczniom zrozumieć każdą lekcję. Warszawa 2014
- Sterna D.: Fazy przejmowania przez uczniów odpowiedzialności za uczenie się, <https://osswiata.ceo.org.pl/2022/01/01/fazy-przejmowania-przez-uczniow-odpowiedzialnosc-za-uczenie-sie/>
- Sterna D.: Jak wprowadzać zmiany w ocenianiu, <https://osswiata.ceo.org.pl/2022/01/02/jak-wprowadzac-zmiany-w-ocenianiu/>
- Sterna D.: Ocenianie kształtujące w praktyce, Warszawa 2006
- Sterna D.: Ok angażuje uczniów, <https://osswiata.ceo.org.pl/2021/12/27/ok-angazuje-uczniow/>
- Sterna D.: Uczę (się) w szkole, Warszawa 2014
- Sterna D.: Uczę się uczyć. Ocenianie kształtujące w praktyce, Warszawa 2016
- Sterna Danuta: Zaangażowanie uczniów pod lupą badawczą, <https://osswiata.ceo.org.pl/2021/12/22/3043/>

Specjalistyczne Centrum
Wspierające Edukację Włączającą
w Sosnowcu

WWW.SCWEW.SOSNOWIEC.PL

egzemplarz bezpłatny

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

